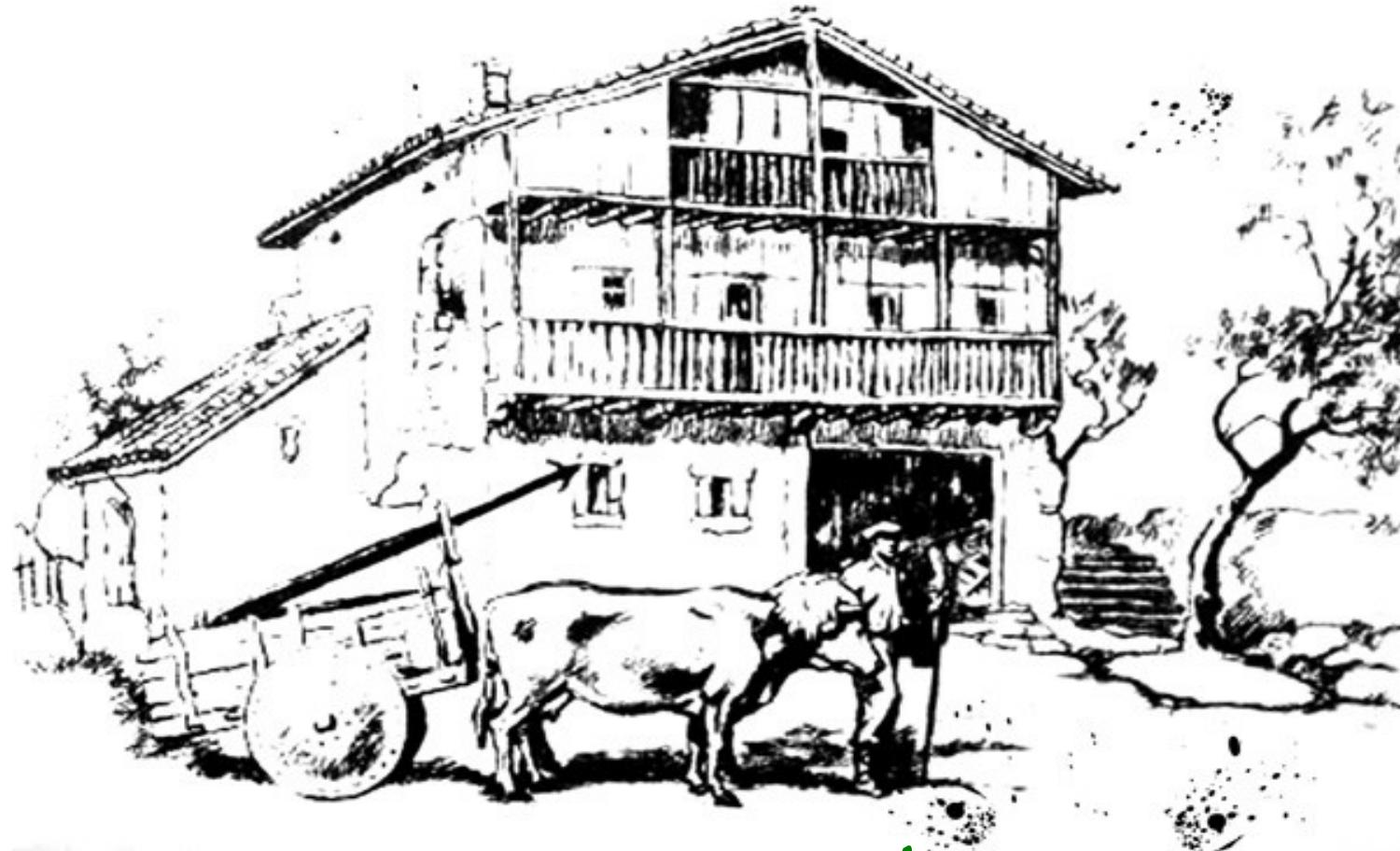

Etxea eta euskalkiak

La casa y los dialectos
del euskeru

EHHA: ezaugarrirri nagusiak

Principales características

Inkesta-puntuak / puntos de encuesta: 145

800.000 erantzun / respuestas

Inkesta / encuesta: 2.857 galdera / preguntas

- 500.000 zuzeneko erantzunak / respuestas directas
- 300.000 proposamenen erantzun / respuestas a propuestas

Projektuaren kronograma / cronograma del proyecto

- 1987-1992: inkestak eta transkripzioak / encuestas y transcripciones
- 1992-2009 : datu-sarrera / introducción de datos
- 1998-... : elaborazioa / elaboración

Galde-sorka

Cuestionario

2.857 galdera / preguntas:

- Lexikoa / Léxico: 2.163 galdera / preguntas
- Morfoloxia / morfología: 595 galdera / preguntas
- Tøskena / sintaxis : 62 galdera / preguntas
- Tøskena-fonetika / sintaxis- Fonética: 37 galdera

Inkesta-metodologia

Metodología de las encuestas

- Lekukoen hautaketa / selección de encuestados
- Elkarrizketa / conversación: euskara
- Definizio eta deskribapenen erabilera / utilización de definiciones y descripciones
- Irudien erabilera / utilización de imágenes: arrainak / peces, narrastiak / reptiles, etc.
- Grabazioa / grabación: 4.000 ordu / horas

Lan metodologia

Metodología de trabajo

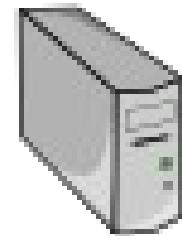
Inkestak
Encuestas

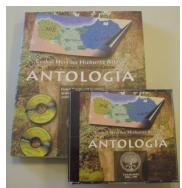
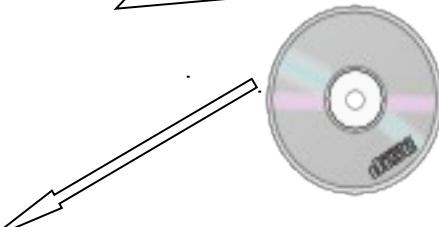
Transkripzioak
Transcripciones

Datu-sarrera
Introducción de datos

Audioaren digitalizazioa
Digitalización del audio

AUDIOAREN CORPUSA
CORPUS DEL AUDIO

Erantzun-koadernoak
Cuadernos de respuestas

ATLAS DIGITALA
ATLAS DIGITAL

CORPUS DIGITALA
CORPUS DIGITAL

EHHA: Herrikitik etxeraíno

EHHA: Desde el pueblo hasta la casa

HERRIA
PUEBLO

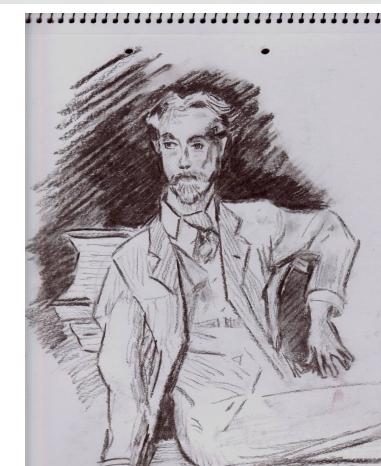
GAZTELUA
CASTILLO

ELIZONDOA
ANTEIGLESIA

ERRENTARI
ARRENDAJARIO

BASERRIA
CASERIO

ERRENTATZAILE
ARRENDAJOR

911. Mapa: pueblo / village / town, village

GALDERA: 31010

erri
herri
erre
kharrika
iri
hiri
hi

- Herria den administrazio barrutiaz galdegin da, eliza, hemiko etxea, alkatea-eta dituenaz. Bizitoki bat herri izateko lekuoaak zein irizpide erabiltzen duen ere galdegin da.
- Herri batzuetan, ohiz handiagoa den "uri / (h)iri" agertu da; erantzuntzat hartu da hiriburua adierazteko soilik erabiltzen ez denean: esaterako, Bastidan, Landibarren, Larzabal...
- **Kharrika:** 'village' edo 'bourg' izan daiteke. Leku batzuetan "kharrika"ren adiera 'bourg' da eta "herri"rena 'village', baina beste batzuetan hitz bakarra erabiltzen da bi adierak biltze ko.

Getxo: Baserri aldeok es dira "urik". "Uri" geitutenean dako kapitalan paraje oten direnak.

Sondika: Erri ixiteko, iru lau barrio [beharditu] bere alre de dorrean. Elixeia, ayuntamintue, kanposantue, eskolak eta parrokie. Orrrik bost gausek tie errienak.

Larrabetzu: Bilbori be "urie" esaten tze gu kapitalagaitik; estiresela erri gustiek "villa".

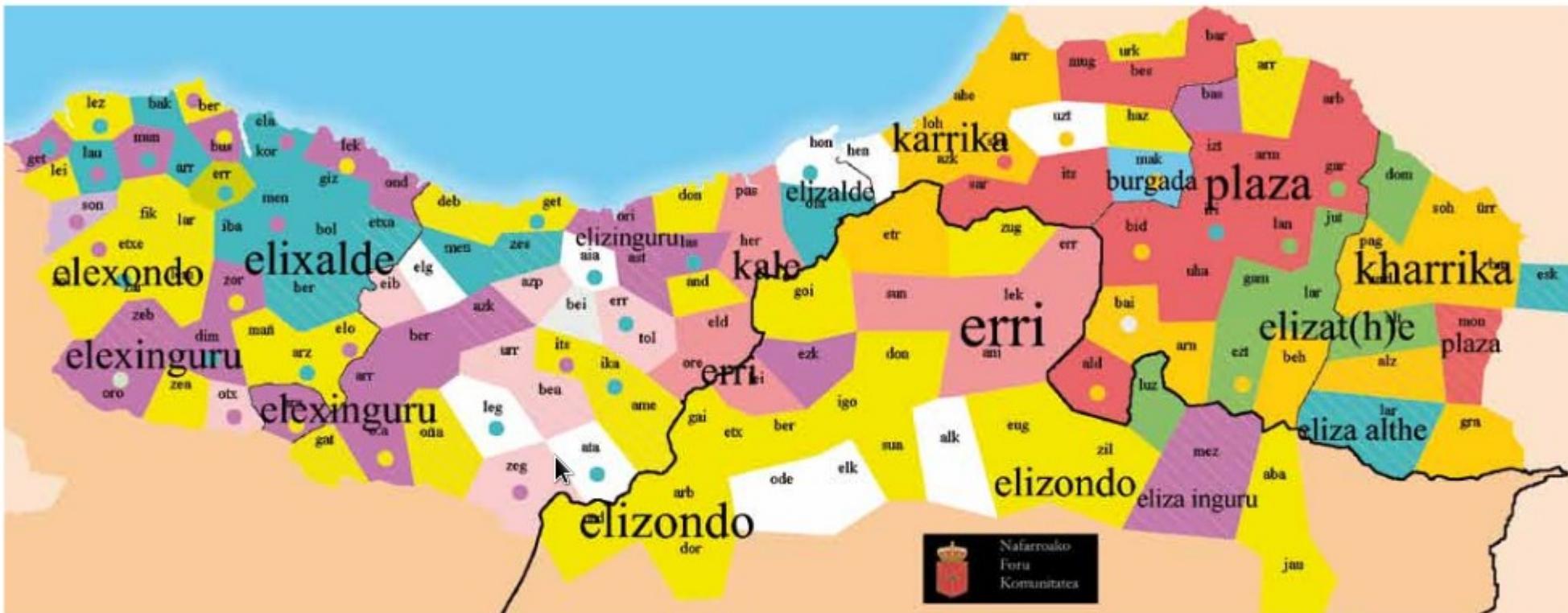
Elduain: Seguru asko gure zarrak "irie" esango zuen, "kapitala" baño geio...

Donibane Lohizune: Donianeko erria, Baiona igual, Miarrizte igual... "erria" edo "karrika".

Domintxaine: Lohi kartiera, Berrueta, ber mera dute eta ez ber apheza, aphezez Donaphaiileat joaiten dira.

912. Mapa: conjunto de casas junto a la iglesia / fermes auprès de l'église / buildings next to a church

GALDERA: 31020; ALG: 1071

	eliz(a)inguru
	elizat(h)e
	erri
	kale
	plaza
	eleixalbo
	eleixauso
	elizarte
	eliza khantu
	k(h)arrika
	el(e)ixalde
	elizondo (etxe)
	burgada/burk
	elixoste
	elisbarruti
	bestelakoak

- Galdera honetan elizaren inguruan bildurik dauden etxeen multzoaz galdegia da.
- Galdetzen denaz bestalde ondoko hitzak ere bildu dira:
Eleisbarruti: *Eleisen onduen dauen etzferi* (Busturia).
Elizkale: *Eliza inguruko káliék, "elízkalié"* (Azpeitia).
Elizpe: *Azpíko aldetikan biži dianak: elízpen* (Orio).
Kaxko: *Bai, erriyan kaxkua, ba erriyan bixkarrian, ya erriyan gañea iyonze anian, erriyan kaxkua, erri kaxkua* (Astearrieta). **Kaletxe vs. kale basarri** (Urretxu).
- **Bestelakoak:** elizbuelta (Errezil), erbera (Etxebarria), kasko (Beizama), parroki ondo (Azkoitia).

Errigoiti: "Elixalde" geixau esaten da ["eleixauso" baino].
Zestoa: *Elíza ondokó itxiak o, elízaldian biži naiz o...*
Errezil: *Kaleko etxék, elíz jiria o elíz bueltiá o elíz inguruko etxék.*
Etxalar: baserritik "karrika"ra doazela esaten dutela jaso da.
Uztaritze: *Etxeen eta erdian pasatzen den bidea karrikan... "larretarrak" eta "karrikatarrak".*
Bidarrai: *Etxea bada "Elizaldia" izena diena, elizaan ondoan. Asko herritan baditake igual e!*
Larraine: *Kharrika etxe bildü hua, etxe bilkhü bat, bospasei, hamar etxe, Larrañen badiük kharrika.*

913. Mapa: aldea / hameau / village

GALDERA: 31030; ALEANR: X, 1347

auso
aus(o)una
ausune
ausotegi
kartier
kartiel
barrio
barride/-ede
barriada
ballara
kofradia
alboerri
parropia
etxau
basabazter
bestelakoak

- Herritik urrun den etxe-multzoak zer izen hartzen duen galdegin da. Herri ugaritan auzo-izenak eman dituzte. Ipar Euskal Herriko ekialdean, herritik urrun dauden etxalde/baserri bakartuez ere galdegin da.

- **Basabazter:** *Etxia hürriin delaik, mindin edo bestetakoik (Domintxainen jasoa).* Eskulan ere, urrun dena *basabazter* ditzene dute, eta urrunagokoa *etxau*. Larrañeko lekukotasuna: *Etxau bat, kharrikati khanpo girenak, etxau hüllanenak, etxau hürriinak edo bazterretxe, hürrun, hürriinenak, edo etxau bazter.*

- **Barriyo / ballara:** Tolosan eta Andoainen bereizi egiten dira, mendi aldekoak "ballara" dira eta kalekoak "barriyo". Elduainen eta Oiartzunen "barriyo" entitate handiagoa da "ballara" baino.

- **Bestelakoak:** etxe multxo (Ürrüstoi), kharrika (Santa Grazi), deskartin (Ürrüstoi).

Dima: *Ausunea dok ausoko etxeakas ingurute dauen terrenoia.*

Aramaio: herriko auzoen izenak ageri dira: *Etxau, Gantza, Oleta, Aixola, Urebarri, Askuaga, Barajuen, Untzilla, Ibarra.*

Erratzu: Arizkungo Bozate auzoari, ez zaio Bozate esaten, "auzoa" baizik, batez ere bertakoek: "*bozatearra*" eztute aitu nai".

Altzrukü: *Manexetik apheza jinik, Altzain eta egin zilaik zea, bazila entzütia zankhuk ahin zütiela eta biük ahiñago ahal ziela [zuberotarnek], bera han batek arrapostia: Bai eta badüü beste erran zahar bat: Manexetik ezuela aize hunik ez jente hunik jiten.*

Sohüta: pastoraletan *etxautesak* "türk" izendatzen ziren eta *kharrikesak*, aldiz, "khristi". Ibiltzeko maneran ezagun omen zen nor nongoa zen.

914. Mapa: caserío / ferme / farmhouse

GALDERA: 31040; ALG: 775

	basarri
	baserri etxe
	baserri
	laborari etxe
	laborantza etxe
	etxalde
	baso etxe
	etxaguntze
	bazterretxe
	etxalte
	etxalde
	alde
	aldeaetze
	etxau
	borda
	kanpaina etxe

- Lur langintzaz bizi denaren etxearen izenaz galdegia da. Etxeak bildurik dituzten herri batuetako erantzunetan “borda” ageri da, eta herri batuetan bederen, bordan ez da gizakirik bizi: “Borda”, *lehen laborai etxek apart zutena, urrunago, ardin eta animalien emateko* (Mugerre). Etxe batzuek izenean “-borda” atala dute (Ahetze): “Bipartenborda”..., baina “biziteiak” direla dio, ez direla abereendako soilik.

- Ondoko hitzak ere jaso dira: **kaletxe** (baserria ez dena, nekazaritzatik bizi ez dena, Beizaman jasoa), **basetxe** (*Etxe bakar bat, goietako mendittan da iten dan... Ataunen*), **bizietxe** (herrikoa, kaleko etxea, mendikoa ez dena, Ezkurran), **imitayó** (baserria, lur sailak eta abereak biltzen dituen hitza Azpeitian).

Getxo: “Baserri” da atxineko tipoko etxea. Sabala, baju.

Mungia: Kasüreko bat eskonduten da: “ará etzagüntzera eskondi de”.

Ibarruri: Etxe teko “Undagoitia” [izena]. Au da Undagoiti; bekoa Undabarrena, eta an beien dausenak Undabeiti.

Leiza: baserri guztiak zuten herrian beste etxe bat, errentan emana. Izen bera zuten bi etxeek: adibidez, “Zabaloneko borda” [baserria] eta “Zabaloneko errie” [kale-etxea].

Arnegi: “baserri” hitza “española” dela jaso da.

Gamarte: esacera bat bada bi lagun haserretzen direnerako: “Ardiak bi bordetan”: samur zirela erran nahi zu.

916. Mapa: castillo / château / castle

GALDERA: 31060; ALG: 991; ALEANR: 491

yauregi
palasio
gaztelu
kastillo
xato
aitoren etxe
jauñtxo etxe
jaunetxe
krabako etxe
planuko etxe
markesetxe
etxe nagusi
etxe aundi
etzego
torre
bestelakoak

- Izaera bereziko eraikinen izanak bildu dira. Denak onartu dira. Erantzunetan herrian dagoenaren berri eman baitute, mapa handian "gaztelua" hobetsi da eta "jauregia" mapa txikerrerako utzi da. Hainbat herritan ez dago honelako eraikuntzarik eta ez da erantzunik ageri.

- **Bestelakoak:** fort (Ürrüstoi), mayazgo (Araotz).

Sondika: Aurrekoetzeko palazioa da lekuoaren bizitokia.

Zeanuri: *Onik törreak sirean. Lenagoko emen egon sirean e... Emen Otxemendin be badau bat. Orrik tires, e, lenau emen frantzesak edo eskait ser ongo san, aik iminikoak danak. Errastuek inde dekies fusilegas tiro iteko.*

Eibar: *"Jesus! jaureixan jaixotakua balitz be!"* [berezia izan nahi duenaz esana].

Öñati: *Etxe'pe obiak isate sian. Batzuk kuadruko etxeak... planuekin eindakuak, arkitektuak...*

Altzürükü: *Lehen kuntiak lo egin lezan, beitzen erreka bat üngiiian igaiten eta gio ordin, igelak gaian egiten dizie "krri krri krri"; ordin behar zizien gisala laboaiak aldika huak haga batekin ixilaazi.*

917. Mapa: propietario, dueño / propriétaire / proprietar

GALDERA: 31070

jabe/yabe
yaube
bü(rü)zagi
etxek(o)and(e)re
propietario
nagusi
nagosí
etxeko yaun
u(g)esaba
usaba
usabandra
etzedun
etza(g)un
etxa(g)un
nausi
bestelakoak

- Norbaitek, berea duen etxeak bizi denean, hartzetik duen izenaz galdegin da. "Nagusi" eta "jabe" hitzen artean botere sinbolikoaren eta jabetzaren arteko lehia ageri da Euskal Herri guztian. Emakume nagusiaaren "etxekoandre / etxekandere / usabandra" izena ere ageri da; Ipar Euskal Herrian usu ageri da "etxeko yaun". Bastidan, jabea ez bada ere, "etxekandere" erraiten ahal da; manatzen duen ber.

- Ondoko zehaztasunak ere jaso dira: **nausi / jabe** hitzen arteko bereizketa jaso da Elduainen (*Etxe artan bertan bizi ezpalin ba, artako "nausie" ezta, "jabea" [da]; etxe artan bizi balin ba, bai "nausie", bestela, "jabea" bakarrik...*). **Etorkia:** etxeak jaoia ez dena, bertara ezkondua dena (Oiarzunen jasoa).

- **Bestelakoak:** bezino (Ezkurra), etxeko alhaba (Larzabale), laborari (Mugerrie).

Aramaio: *Nagusixe da, ugesaba da, jahie da... [baina "etxaune" esaten dela]. Da gure aitek eta ... "etxeko jauné"*

Gaintza: *Gizonezkoai esáten tzaió: "náusié" ta "etxékoandrea" [emakumeari]. Búñoz náusié zú al tzá?". Ta bái...*

Goizueta: *Emakume baldin ba "etxekoandrea".*

Bidarrai: *"Nagusia" erten bauzu, gizoná da "nagusia".*

Larzabale: *"Jabe", c'est moi, le propriétaire, otoarena, etxiarena re bai, enia da.*

Domintxaine: *"Bürüzagi" edo "nausia" berdin duk.*

918. Mapa: rentero / locataire, fermier / renter, tenant

GALDERA: 31080

	maixtar/-itztar
	maixter
	etxamaxter
	errentadore
	errentore
	errentero
	errentari/arrendari
	etxe rentako
	afermie(r)
	fermie(r)
	aferman
	etxezañ/-in
	etxetiar
	bordari
	egoiliar
	bestelakoak

- Norbait berea ez duen etxearen bizi bada eta bertan lan egiten badu, urte oroz honenbeste diru emanez nagusiari, hori nola izendatzen den galdegin da. Euskal Herriko ekiadlean joera dago hau "(a)fermie(r)" izendatzeko, eta "etxezain" eta "etxetiar" izenak generoan [garia, zekorra, kapoiak, arraultzeak...] ordaintzen duen laboraria izendatzeko.

- Erantzunen artean ondoko hitzak ere jaso dira: **Sosian** ("Etxetiar" edo "etxezein", oai sosian ektarako, Izturitzen bildua). **Egoiliar** ez da laborari munduko espezifikoa eta ez da galdera honetako erantzuntzat onetsi. **Xoila** eta **baganta** laborarien munduan bizirik, laborari ez dena eta lurik ez duena adierazteko, Gamartea jasoa.

- Bestelakoak: alokaidetiar (Sohüta), inkliño (Etxebarri), inkilino (Arbizu).

Armendaritze: *Gazte denboran gaztedia berak e ikusi ut nik, etxetiar alabak elgarrekilan ta etxeko yaun alabak elgarrekilan, etzien nahasten. Elizan berian e bazen, enterramendietan eta... Bistan da! Etxeko yaunen enterramendiak hiru apezkin tziin eta etxetieraain, apezño atekin eta, "ohore aunditan" ta "ohore ttipitan" bazin kutxak e; kutzak e iten tzin hiru kategoria...*

920. Mapa: arrendar / donner une terre à bail / rent (to)

GALDERA: 31100; ALG: 780

	alkila(t)u
	aloitu
	luatu
	bailian
	errenta(t)u
	alokairuan/-tu
	arrendatu
	arrandan eman/-tu
	errentadorea imini
	maxterguan
	bordaritan eman
	etxezañtegin eman
	etxetiar ezarri
	errentan eman/-
	(a)ferman/-tu
	bestelakoak

- Nagusiak etxaldea norbait i lan egin dezan uztean erabiltzen den aditzaz galdegin da. Uztaritzeko lekuoak garbi bereizi ditu "aferman eman", borda edo lurrik dituen etxaldea alokatzea eta "aloitu", lurrik ez duen etxeaz esana. Itsasun "ferman ematea" erdizka ematea da, partean ematea, baina Irisarrin, Gamartean eta Behorlegin "aferman ematea" diruz delarik esaten da, ez erdizka delarik. Galdera honetako hitz zenbait 31090 'aparcero / métayer' mapan ageri da.
- Partetan: etxetiar egotea parteak emanez nagusiarri.
- Errentasoror: Legazpian erabiltzen da.
- Bestelakoak: phartian (Pagola), utzi (Zilbetti).
- Mapa txikia: bi erantzun aldaera nagusienekin eraiki da: errentan eta aferman.

Hernani: "Errentan tzakat nik maixtarra!".

Eugi: Zu zera nere maixtarra eta urteberrien etortzen zera errénta pagatzera.

Sara: maiatzaren 11n eta San Martinez "aldáira" egin behar zela.

Beskoitze: Erten da bai "liatu", bana ez kanpañan, plutôt apartamentuian eta.

Makea: "aferman eman" eta "luatu" frantsesez direla jaso da.

Armendaritze: Aferman tzaude ereten tzen, aferman, partetan, partiak emanez, aferman... etxetiar aferman, ta "arrandan": sosa emanez.

Behorlegi: Ba, geo erraiten zian (...) gauzak erdizka ala aferman? Aferman hunenbeste paaten urtean (...) aferman ziztea ala erdizka zizte?

Altzürükü: "Aferma" sosila eta "etxezañ" erdizkan.

EZKIO-ITSASO

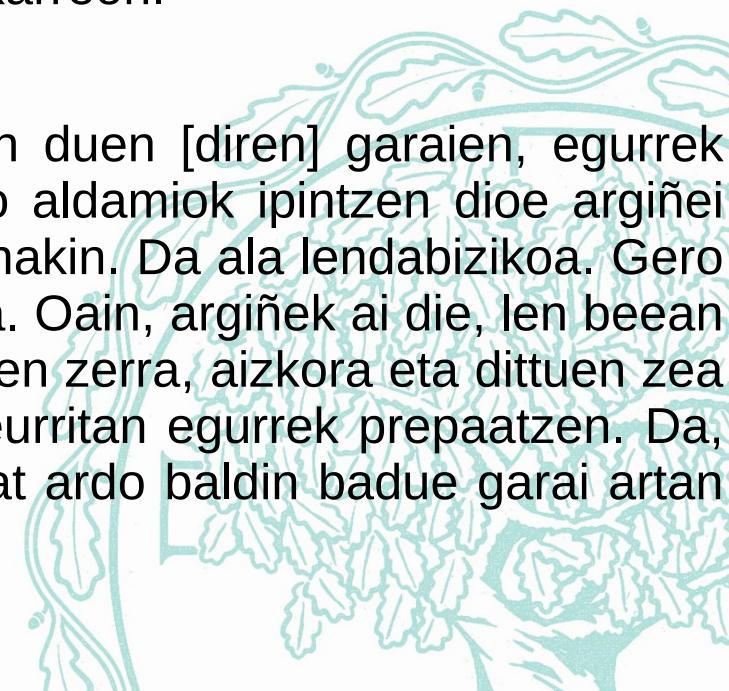
Etxegintza

INK.: Etxe bat nola asiko zinake zu egiten?

LEK.: Lendabiziko zimentuk etara eta preparatu etxe bat eitteko. Preparatu ta sartu zimentutan arri aundik. Argin famoso orik asten die beeti gora paittea eitten, een peoiakiñ arrik karreatu eta mortero mordo bat e bai. Eta bittarte ortan, argiñek ai dien denboran, beste aoz mordo bat eoten da etxe ortako egurre, zurajerie, egurre preparatzen, eta baita itzaiek e menditik egur trongo karreon.

[...]

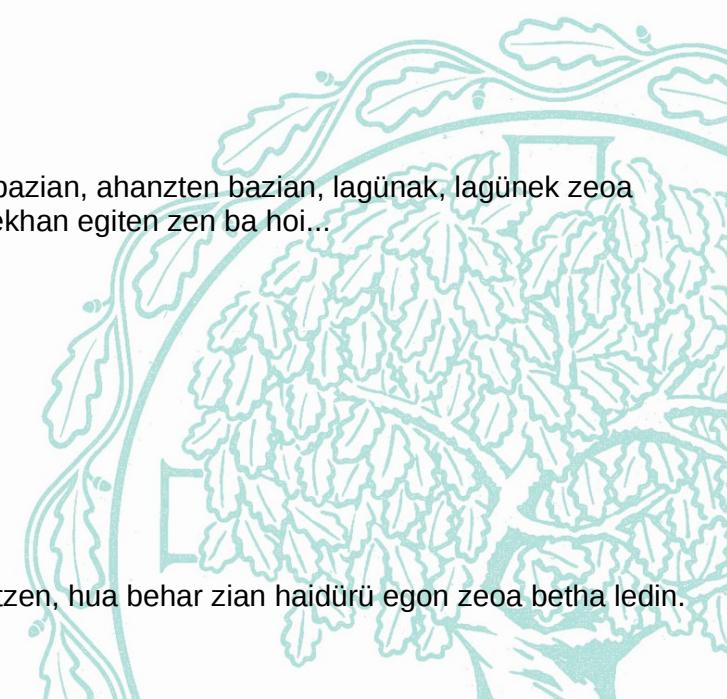
Da ola, ba lendabiziko pixue allatu, argiñek allatzen duen [diren] garaien, egurrek pronto eoten die ta, botatzen due soliberie, eta geo aldamiok ipintzen dioe argiñei berriz e gora iyotzeko, tablooi, ool eo daukena, daukenakin. Da ala lendabizikoa. Gero andio abitaziotakoa, ganbara bittarteko abitazio tartea. Oain, argiñek ai die, len beeán bezelaxe, beeti gora, paittea itten. Da aotzak e bai, een zerra, aizkora eta dittuen zea trastekiñ, egurrek or, obra termino tamaña ortako neurritan egurrek prepaatzen. Da, jardunen jardun, een tabakoa erre, ta ala re trago bat ardo baldin badue garai artan begi azalak argitzeko! A, ure motille izango litzekek!

MONTORI

Bortuko bizitza

- INK.: Gio bestenez antxiak eta beste nunbaitetik igaiten ziren edo...?
- LEK.: Lehen bai eta oai oro boti tie, lehen bai antxiak apart eta axur' ürrüxak apart axurt-herria baziā eta antxütegi, oai boti tük oro.
- INK.: Antxütegia eh bazen?
- LEK.: Bai, bai, axurterri bazian, axurien, axuriak apart zütian, lekhü batetan, lekhü batetan, eta goizan, goizan, ilhertze edo bibibilkaxeta eta phartiaazte eta arratsen berriz bilbilkatzera artzaña bazuan ar eta jüntatzera.
- INK.: Zuk erranik eta, muthikoa, gaztea, artzain gaztea urarekin jiten zelarik, otoitz egin behar zuen, zerbait erran behar zuen olhan sartzean?
- LEK.: Benedikamus! benedikamus!
- INK.: Ba, eta agitu zaizu egitea?
- LEK.: Ba, egiten, kostüma hartzen hin, eta gio bazian hor trarpa bat, badakik, ahanzten bazian, ahanzten bazian, lagünak, lagünek zeoa hartzen ziean brust! husten: -hur eztük xähü! Habilua beste zerotara baten xerkha! ba bekhan egiten zen ba hoi...
- INK.: Benedikamus.
- LEK.: Benedikamus, kostüma hua zian olhan sartzian.
- INK.: Ütürria, hura aski urrun zen olatik?
- LEK.: Ez, gük ezkünian inobretan hürrün; zuñ olhetan aski hürrün zian, üdan ttipitzen beitzen, hua behar zian haidürü egon zeoa betha ledin.

www.euskaltzaindia.net/ehha

The screenshot shows the official website of the Real Academia de la Lengua Vasca (Euskaltzaindia). The header features the academy's logo and name in three languages: Euskaltzaindia, REAL ACADEMIA DE LA LENGUA VASCA, and ACADEMIE DE LA LANGUE BASQUE. A search bar and language selection dropdown are also present. The main menu includes links to ERAKUNDEA, HIZKUNTA BALIABIDEAK, IKER EGITASMOAK, JAGON EGITASMOAK, EGITASMO INSTITUCIONALAK, AZKUE BIBLIOTEKA, and ARGITALPENAK. On the left, a sidebar under the heading 'Dialektologia' lists three items: 'Euskararen Herri Hizkeren Atala', 'Morfología del verbo auxiliar vasco', and 'Euskal Herriko hizkuntz atala: ohiko euskal mintzamoldeen antologia'. The main content area displays the title 'Euskararen Herri Hizkeren Atala' and a section titled 'Mapa aurkibide orokorra:' with three options: GALDERAKA, ERANTZUNKA, and LEMAKA. Below this, the full title 'Euskararen Herri Hizkeren Atala (EHHA)' is shown, followed by two numbered sections: '1. Liburukia' and '2. Liburukia', each listing various PDF documents related to the atlas.

EUSKALTZAINDIA
REAL ACADEMIA DE LA LENGUA VASCA
ACADEMIE DE LA LANGUE BASQUE

ERAKUNDEA HIZKUNTA BALIABIDEAK IKER EGITASMOAK JAGON EGITASMOAK EGITASMO INSTITUCIONALAK AZKUE BIBLIOTEKA ARGITALPENAK

Dialektologia

Euskararen Herri Hizkeren Atala

Morfología del verbo auxiliar vasco

Euskal Herriko hizkuntz atala: ohiko euskal mintzamoldeen antologia

Hasiera → Euskararen Herri Hizkeren Atala

Euskararen Herri Hizkeren Atala

Mapa aurkibide orokorra:

- GALDERAKA
- ERANTZUNKA
- LEMAKA

Euskararen Herri Hizkeren Atala (EHHA)

1. Liburukia

- Atariaurrekoak eta aurkezpen-hitzak (PDF)
- Aitzinsolasa / Introducción / Préface (PDF)
- Euskararen Herri Hizkeren Atlasaren ezaugarriak (PDF)
- Inuesta lekuak (PDF)
- Lekukoien zerrenda (PDF)
- Alfabeto fonetikoa (PDF)
- EHHA-ko transliterazio taula (PDF)
- Liburukiaren aurkezpena (PDF)
- Erantzundegiaren ezaugarriak (PDF)

2. Liburukia

- Atariaurrekoak eta aurkezpen-hitzak (PDF)
- Aitzinsolasa (PDF)
- Euskararen Herri Hizkeren Atlasaren ezaugarriak (PDF)
- Bigarren liburukiaren ezaugarriak (PDF)
- Inuesta lekuak (PDF)
- Lekukoien zerrenda (PDF)
- Alfabeto fonetikoa (PDF)
- EHHA-ko transliterazio taula (PDF)
- Bigarren liburukiko datuen biltzaile,